

Jaarverslag 2017

Jaarverslag 2017

Nr. 20180106/1161

Onderwijsraad
Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag
e-mail: secretariaat@onderwijsraad.nl
070-310 00 00 of via de website: www.onderwijsraad.nl

Inhoud

Woord vooraf: Overheidsbeleid, gelijke kansen en sociale samenhang	5
1 De Onderwijsraad	7
1.1 Adviseur van minister en parlement	7
1.2 Het Huis van het onderwijs	8
1.3 De raad in 2017	8
2 De adviezen in 2017	12
2.1 Kerntaken van het onderwijs	13
2.2 Onderwijsprofessionals	13
2.3 Besturing, organisatie en bekostiging	14
2.4 Onderwijs en samenleving	14
2.5 Digitalisering	15
2.6 Overig	16
3 Activiteiten van de raad	19
3.1 Activiteiten in het kader van het Huis van het Onderwijs	19
3.2 Overig	20
4 De raad in de media	25

Overheidsbeleid, gelijke kansen en sociale samenhang

2017 was het jaar van discussies over gelijke kansen in het onderwijs. Soms naar aanleiding van nieuw onderzoek, soms naar aanleiding van beleidsrapporten van de Onderwijsinspectie of de OESO. Een reden voor de raad om een aparte notitie te schrijven over “het bevorderen van gelijke onderwijskansen en sociale samenhang”.

Overheden in Europa en vooral in Nederland hebben zich al decennia lang sterk gemaakt voor sociaal beleid voor kwetsbare bevolkingsgroepen in de samenleving, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Verenigde Staten waar competitie en talentontwikkeling voorop staan. De laatste jaren is ook in het Nederlandse beleid meer de nadruk komen te liggen op talentontwikkeling, excellentie, maatwerk en passend onderwijs. Een terechte keuze vanuit het oogpunt van de individuele talenten van leerlingen en het tegemoetkomen aan individuele keuzevrijheid en de toeleiding van leerlingen naar een juiste plek in het onderwijs. De raad heeft de afgelopen tien jaar diverse malen gewezen op voorspelbare neveneffecten bij beleidsmaatregelen die negatief uitwerken op gelijke kansen in het onderwijs. Voorbeelden hiervan zijn: het bemoeilijken van doorstroom van middelbaar naar hoger beroepsonderwijs; het geven van extra gewicht aan het schooladvies van de basisschool ten koste van het belang van een onafhankelijke gestandaardiseerde toets; en het bemoeilijken van stapelen of tussentijds doorstromen naar een hoger niveau in het voortgezet onderwijs.

Het is dan ook noodzakelijk dat onderwijsbeleid meer dan nu het geval is gestoeld wordt op een langetermijnvisie en een lange termijn onderwijsagenda. Daarin horen gelijke kansen, sociale samenhang, burgerschap en democratie maar ook onderwijskwaliteit, doelmatigheid, pluriformiteit en keuzevrijheid een plaats te hebben en tegen elkaar te worden afgewogen. Het baseren van onderwijsbeleid op een langetermijnvisie voorkomt dat beleid te zeer afhangt van hypes, slogans en geldende doctrines. Het zorgt er eveneens voor dat politieke agenda's van individuen een minder ferm stempel kunnen drukken op het korte termijn overheidsbeleid.

De raad wijst erop dat in onderwijsbeleid meer gebruik kan en moet worden gemaakt van wetenschappelijke theorieën en wetenschappelijk of praktijkgericht onderzoek. Dat geldt zowel bij het maken als bij het wijzigen of stopzetten van beleidsmaatregelen. De recente toename in aandacht voor gelijke kansen lijkt nu gebaseerd te zijn op een zeer beperkte set aan wetenschappelijke kennis en cijfers. Het zou wijs beleid zijn om maatregelen zoveel mogelijk te baseren op kennis over wat werkt en op evaluaties en monitoring van beleid. Dan zou er ook minder worden geklaagd door het parlement over “waar ons geld voor het onderwijs is gebleven”. Maar daarover in 2018 meer.

Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink
Voorzitter Onderwijsraad

1

De Onderwijsraad

1.1

Adviseur van minister en parlement

De Onderwijsraad is een onafhankelijk strategisch adviesorgaan van de regering, opgericht in 1919. De raad adviseert –gevraagd en ongevraagd – de bewindslieden van OCW (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap). Ook de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal kunnen om advies vragen. Gemeenten kunnen in speciale gevallen van lokaal onderwijsbeleid (bijvoorbeeld geschillen over de huisvesting van scholen, die aan de vrijheid van onderwijs raken) een beroep doen op de raad.

De Onderwijsraad levert met een deskundige inbreng en een eigentijdse visie een bijdrage aan discussies over onderwijs en onderwijsbeleid. Dat de raad daarbij een onafhankelijke koers vaart, spreekt voor zich. De achtergrond van de raadsleden staat daarvoor garant. De leden zijn afkomstig uit verschillende geledingen van de maatschappij en worden door de Kroon benoemd op grond van hun wetenschappelijke kennis, praktijkervaring in het onderwijs of maatschappelijke bijdrage. De benoeming is op persoonlijke titel en de leden vertegenwoordigen geen belangengroepen.

Deskundig, eigentijds en onafhankelijk

De raad adviseert over alle aspecten en vormen van onderwijs en leren voor kinderen, jongeren en volwassenen. Waar liggen interessante mogelijkheden voor onderwijs (binnen en buiten de instellingen) en wat is de beste manier om die te benutten? Wat is daarbij de rol van de overheid of van andere partijen in en rond de onderwijswereld?

De expertise binnen de raad zorgt ervoor dat, welk onderwerp ook aan de orde is, er vanuit verschillende invalshoeken naar wordt gekeken. Ook betreft de raad de internationale dimensie bij de adviezen. Tot slot zijn expertise en meningen van anderen van groot belang; de raad wil nadrukkelijk verder kijken dan de eigen deskundigheid. Daarom organiseert hij regelmatig seminars en biedt hij via zijn website de mogelijkheid voor belangstellenden om mee te denken.

Werkwijze van de raad

De raad heeft een *Meerjarenagenda* opgesteld voor de periode 2015-2020. Deze geeft aan langs welke programmalijnen de raad de komende jaren zal werken. Een meerjarenagenda biedt de mogelijkheid adviezen in samenhang uit te brengen en geeft meer inzicht in het langetermijnperspectief.

Daarnaast stelt de minister ieder jaar een werkprogramma voor het volgend jaar vast. Dit werkprogramma is een uitsnede van de meerjarenagenda en geeft aan welke adviezen er in het desbetreffende jaar te verwachten zijn. De minister voegt hieraan zijn of haar adviesonderwerpen toe. Daarna biedt de minister het de beide Kamers der Staten-Generaal op Prinsjesdag aan. Het parlement kan eveneens adviesvragen aan het werkprogramma toevoegen. Het programma geeft een globaal beeld van de onderwerpen die aan de orde komen; in de loop van het jaar worden de adviesvragen en de tijdsplanning nader ingevuld. Onder invloed van de actualiteit kunnen adviesonderwerpen worden ingetrokken of juist toegevoegd.

De raad komt in de regel om de vier weken plenair bijeen, vooral om adviezen en verkenningen vast te stellen. Een advies geeft antwoord op een concrete vraag, met aanbevelingen die op kortere of middellange termijn kunnen worden doorgevoerd. Een verkenning is meer agenda-vormend en behandelt een bepaalde ontwikkeling in het onderwijs vanuit een langetermijn-perspectief. De raad neemt in een verkenning meestal (nog) geen standpunt in, maar draagt onderwerpen aan die zich lenen voor advisering.

1.2 Het Huis van het Onderwijs

De raad streeft ernaar de verbinding met zowel de onderwijs- en onderzoekspraktijk als de samenleving in bredere zin verder te versterken. Dit doet de raad door middel van het Huis van het Onderwijs. In het Huis van het Onderwijs komen het advieswerk van de Onderwijsraad, het delen van kennis en de dialoog over onderwijs samen. Er is ruimte voor ontmoeting en dialoog tussen de Onderwijsraad en leerlingen, ouders, studenten, leraren, schoolleiders, schoolbe-stuurders, werkgevers, onderzoekers en verder iedereen die geïnteresseerd is in onderwijs. Het doel is: verbinding leggen, kennis delen en samenwerken aan het verbeteren van het onder-wijs. Hierbij vormen de vijf programmalijnen uit de meerjarenagenda van de raad het uitgangs-punt. Het Huis van het Onderwijs is gestart in 2015 met diverse bijeenkomsten en activiteiten. In 2017 zijn deze activiteiten voortgezet. Het primaire doel van alle activiteiten is het verbeteren van de kwaliteit van de adviezen.

1.3 De raad in 2017

De raad

2017 was het derde zittingsjaar van de raad in de huidige samenstelling. De huidige leden zijn benoemd voor de periode 2015-2018. De raad bestond in 2017 uit tien door de Kroon benoemde leden en drie geassocieerde leden. De personele samenstelling van de raad was als volgt.

Voorzitter:

Mevrouw prof. dr. Henriëtte Maassen van den Brink   Hoogleraar onderwijs- en arbeidseconomie, Universiteit van Amsterdam

Leden:

De heer drs. Rob Schuur (vicevoorzitter)   Voorzitter college van bestuur, regionaal opleidingscen-trum Noorderpoort Groningen

Mevrouw drs. Kristel Baele   Voorzitter college van bestuur, Erasmus Universiteit Rotterdam

De heer prof. mr. dr. Steven ten Have   Hoogleraar strategie en verandering, Vrije Universiteit; partner en organisatieadviseur bij Ten Have Change Management

De heer prof. mr. dr. Pieter Huisman   Bijzonder hoogleraar onderwijsrecht, Erasmus School of Law; senior adviseur bij Hobéon

De heer René Kneyber   Leraar wiskunde, Oosterlicht College in Nieuwegein; bestuursvoorzitter van de Stichting Beroepseer

De heer drs. Michiel Leenaars	Directeur strategie van de stichting NLnet; directeur van de vereniging Internet Society Nederland
De heer Sofyan Mbarki	Lid gemeenteraad Amsterdam; lid raad van advies Politie-academie; freelance trainer/adviseur bij de Behrgroep Nederland
Mevrouw dr. Saskia Schenning	Voorzitter college van bestuur Laurentius Stichting voor katholiek primair onderwijs in Delft e.o.
Mevrouw prof. dr. Sietske Waslander	Hoogleraar sociologie, Tias Nimbas Business School Tilburg; academic director van de Executive Master of Management Education
Geassocieerde leden:	
De heer prof. dr. Gert Biesta	Professor of Education, Brunel University London; bijzonder hoogleraar pedagogische dimensies van onderwijs, opleiding en vorming, Universiteit voor Humanistiek; Visiting Professor NLA University College, Bergen, Noorwegen
De heer drs. Ferry Haan	Leraar economie en onderzoekscoördinator, Jac. P. Thijsse College in Castricum, en promovendus aan de Universiteit van Amsterdam
De heer dr. Richard Toes	Voorzitter college van bestuur Wartburg College in Rotterdam en Dordrecht
Secretaris:	
De heer drs. Patrick Cramers MPM	

Op de foto (van links naar rechts): Rob Schuur (vicevoorzitter), Gert Biesta, Saskia Schenning, Pieter Huisman, Henriëtte Maassen van den Brink (voorzitter), René Kneyber, Richard Toes, Michiel Leenaars, Steven ten Have, Kristel Baele, Ferry Haan
Niet op foto: Sofyan Mbarki, Sietske Waslander

In 2017 vergaderde de raad 11 maal plenair en 42 keer in commissieverband.

De raadsvoorzitter heeft vanuit haar functie regelmatig contact met vertegenwoordigers van de belangrijkste publieke en private onderwijsorganisaties, op locatie of bij de Onderwijsraad.

Het bureau van de raad

De Onderwijsraad wordt inhoudelijk en facilitair ondersteund door het secretariaat. Aan het hoofd staat de directeur, die tevens secretaris is van de raad. Hij werkt samen met een inhoudelijke staf en een afdeling AZ (Algemene Zaken). De staf bestaat uit gepromoveerde medewerkers vanuit verschillende wetenschappelijke disciplines: onderwijskunde, rechten, economie, taalkunde, psychologie en sociologie. De meesten van hen hebben daarnaast bredere kennis en ervaring opgedaan als onderzoeker, docent, in de onderwijsondersteuning, en dergelijke. Deze brede deskundigheid zorgt ervoor dat ook de staf de adviesonderwerpen vanuit verschillende invalshoeken kan benaderen.

De afdeling AZ verzorgt de administratieve en facilitaire ondersteuning van raad en staf. De verwachtingen van de organisatie ten aanzien van AZ verschuiven – zo ligt er de laatste jaren meer nadruk op digitalisering en op communicatie-activiteiten. De afdeling heeft ook in 2017 een bijdrage geleverd aan diverse grote evenementen in het kader van het Huis van het Onderwijs, zoals de onderwijsdialogen.

Op 9 februari nam de raad afscheid van Adrie van der Rest als secretaris-directeur, na een dienstverband van zeventien jaar. Adrie van der Rest werd tijdens de afscheidsbijeenkomst benoemd tot Ridder in de orde van Oranje-Nassau.

Op 20 september ontving de raad het bericht van het overlijden van Fons van Wieringen, voorzitter van de raad van 2001 tot 2010. Hij zal in onze herinnering voortleven als een bekwaam en inspirerend voorzitter.

De samenstelling van het bureau in 2017 was als volgt:

Directeur:

drs. Patrick Cramers MPM

Voorlichter:

Fenna Knops, MSc

Coördinerend stafmedewerker:

dr. Karin Westerbeek

Stafmedewerkers:

dr. Mirjam Bakker

dr. Marije Boonstra

dr. Martine Braaksma

dr. Hein Broekkamp

Eva Feron MSc

mr. dr. Raymond Kubben

dr. Tyas Prevoo

dr. Regina Stoutjesdijk
dr. Stijn Verbeek
mr. dr. Hanneke Wegman

Algemene Zaken:

drs. Maria Gresnigt-Bakx (hoofd)
Elisabeth Chin Fon Jie (officemanager)
Corrie van Leeuwen-Harkes (facilitair medewerker)
Marion Niessen-van Kampen (managementassistent)
drs. Meile Tamminga (editor/webmaster/office-assistant)

Financiële Zaken:

Wil Kortenbach

Stagiair(e)s:

Fleur van de Gevel
Lisa Messemaker
Kevin Zweeris

Op de foto (van links naar rechts):

Zittend voor: *Karin Westerbeek, Hein Broekkamp, Marion Niessen, Corrie van Leeuwen, Eva Feron, Elisabeth Chin Fon Jie, Mirjam Bakker*

Achterste rij: *Regina Stoutjesdijk, Tyas Prevoo, Raymond Kubben, Maria Gresnigt, Martine Braaksma*

Niet op foto: *Marije Boonstra, Fenna Knops, Wil Kortenbach, Meile Tamminga, Stijn Verbeek, Hanneke Wegman*

2 De adviezen in 2017

In 2017 bracht de raad zes adviezen uit. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de adviezen die de Onderwijsraad in 2017 per programmaliijn heeft uitgebracht.

Tabel 1: Overzicht (brief)adviezen gepubliceerd in 2017

Kerntaken van het onderwijs	<i>De leerling centraal?</i>	Verkenning	4 juli
Onderwijsprofessionals			
Bestuur, bekostiging en organisatie	<i>Decentraal onderwijs bij de tijd</i>	Advies	7 september
Onderwijs en samenleving			
Digitalisering	<i>Doordacht digitaal</i>	Advies	9 mei
Overig	<i>Vluchtelingen en onderwijs</i>	Advies	23 februari
	<i>Wetsvoorstel modernisering WVO</i>	Briefadvies	3 oktober
	<i>Besluit lerarenregister</i>	Briefadvies	11 oktober

Daarnaast heeft de raad twee notities uitgebracht waarin resultaten van eerdere adviezen zijn samengevat. In *Het bevorderen van gelijke kansen en sociale samenhang* worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van de raad met betrekking tot het bevorderen van gelijke kansen en sociale samenhang van de afgelopen tien jaar samengevat. En de notitie *Regeerakkoord en Onderwijsraad* bevat een overzicht van wat hij heeft geadviseerd omtrent de in het regeerakkoord opgenomen beleidsvoornemens en van de relatie tussen lopende adviestrajecten en het regeerakkoord.

Naast de adviezen heeft de raad in 2017 een administratief jaarverslag 2016 en het werkprogramma voor 2018 uitgebracht.

In 2017 heeft de raad zowel gewerkt aan adviesvragen uit het *Werkprogramma 2016* als aan adviesvragen uit het *Werkprogramma 2017*, en is ook een begin gemaakt met onderwerpen uit het *Werkprogramma 2018*. Een adviestraject duurt gemiddeld ongeveer negen maanden. Daarin zijn niet de wetsadviezen meegerekend die binnen een termijn van zes weken dienen te worden afgerond. In 2017 is verder gewerkt aan de voorbereidingen voor het advies *De stand van educatief Nederland*, dat de raad eens per vier of vijf jaar uitbrengt. Dit advies (dat intern de naam Sven draagt) zal in 2018 worden uitgebracht. Aan dit advies, dat een veerkrachtig onderwijsbestel als onderwerp heeft, liggen veel cijfermateriaal en eigen analyses ten grondslag.

In de debatten in de Eerste en Tweede Kamer wordt geregeld gerefereerd aan adviezen van de Onderwijsraad. Een overzicht hiervan staat in tabel 2. De raad voedt op deze wijze met zijn adviezen het democratische besluitvormingsproces, en draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijsbeleid.

Tabel 2: Vermeldingen in stukken Eerste en Tweede Kamer

	2015	2016	2017
Agenda	1	3	1
Handelingen	30	29	23
Kamervragen	8	3	5
Kamerstukken	95	88	60

2.1 Kerntaken van het onderwijs

Binnen de programmalijn kerntaken van het onderwijs buigt de Onderwijsraad zich over de vraag hoe de kerntaken van het onderwijs gewaarborgd kunnen worden door overheid, scholen/instellingen en andere actoren.

Verkenning: *De leerling centraal?*

Aanleiding

Pleidooien om de leerling centraal te stellen in het onderwijs zijn van alle tijden en krijgen vaak de nodige steun. Onderwijsvernieuwingen zijn veelal gebaseerd op de notie dat het onderwijs zich moet richten op het individu en zijn of haar ontplooiing. Recentelijk komt deze gedachte weer tot uiting in de vraag naar (meer) maatwerk en ontwikkeling van individuele kwaliteiten. Het ministerie van OCW heeft de Onderwijsraad gevraagd om advies over dit onderwerp. De raad heeft als hoofdvraag geformuleerd: Wat betekent het om de leerling in het onderwijs centraal te stellen en waar ontmoet deze ambitie grenzen?

Kern van het advies

Beantwoording van de hoofdvraag is afhankelijk van wat verstaan wordt onder het centraal stellen van de leerling. De raad stelt vast dat deze notie meerdere betekenissen kan hebben en geeft een overzicht van wat er bedoeld kan worden met het centraal stellen van de leerling.

Juist vanwege de mogelijkheid van meerdere interpretaties, is er geen eenduidig antwoord op de hoofdvraag te geven. In plaats van een eenduidig antwoord beschrijft de raad spanningen die kunnen ontstaan wanneer de leerling centraal wordt gesteld. In de eerste plaats is dat de spanning tussen individuele en maatschappelijke belangen. De raad is van mening dat maatschappelijke belangen altijd voorrang hebben boven individuele belangen. In de tweede plaats is er de spanning tussen keuzevrijheid en kansengelijkheid. Keuzevrijheid is een belangrijk element binnen het Nederlandse onderwijsstelsel. Het bevorderen van keuzevrijheid mag echter niet leiden tot vermindering van kansengelijkheid. De raad oordeelt dat waar maatschappelijk belang en individueel belang botsen, het maatschappelijk belang van onderwijs het zwaarst moet wegen.

Doorwerking

Henriëtte Maassen van den Brink lichtte in een interview met *Trouw* de verkenning nader toe. Daarnaast is er in krantenartikelen (*Trouw*, 1 september en 5 september 2017) en op Twitter naar verwezen. In september 2017 verscheen een boek van de Leuvense pedagogen Maarten Simons en Jan Masschelein onder de titel *De leerling centraal in het onderwijs?*

2.2 Onderwijsprofessionals

Binnen de programmalijn onderwijsprofessionals buigt de Onderwijsraad zich over de vraag wat het in deze tijd betekent om onderwijsprofessional te zijn en wat er nodig is om de verschillende rollen die de professional vervult in het onderwijs verder te verstevigen en werkbaar te maken. Bovendien wordt een antwoord gezocht op de vraag hoe wij de beste mensen voor het onderwijs kunnen werven en behouden.

2.3 Besturing, organisatie en bekostiging

Binnen de programmalijn bestuur, organisatie en bekostiging gaat het om institutionele vormgeving van het onderwijsbestel die optimaal kan bijdragen aan veerkracht. Wat betekenen veranderingen in het stelsel en de manier waarop onderwijs verzorgd wordt voor de institutionele vormgeving van het onderwijs? Hoe kunnen bestuurlijke verhoudingen en bekostiging veranderingen in het stelsel en het aanpassingsvermogen van het bestel faciliteren?

Advies: Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd

Aanleiding

Het ministerie van OCW heeft de Onderwijsraad gevraagd om advies over de rol van gemeenten in het onderwijs. De gemeente heeft de afgelopen jaren op veel gebieden een grotere stem gekregen. Onderwijs is tot op heden echter vooral een zaak van enerzijds de rijksoverheid en anderzijds onderwijsinstellingen. Is dit een wenselijke situatie of verdient ook op onderwijsgebied de rol van de gemeente heroverweging?

Kern van het advies

De Onderwijsraad vindt actualisering van bestuurlijke verhoudingen rondom decentraal onderwijsbeleid nodig. Hij adviseert de rijksoverheid een breed samengesteld beraad op te zetten dat de discussie over de rol van de gemeente moet voeren. De raad geeft dat beraad tien principes mee als denk- en afwegingskader. Twee van die principes zijn dat het primaat ten aanzien van onderwijsinhoud en onderwijsproces bij het schoolbestuur ligt en dat voor gemeenten als nabije overheid met name een verbindende en regisserende rol is weggelegd. In aanvulling op de principes formuleert de raad zeven agendapunten voor het beraad. Deze agendapunten betreffen thema's waarbij duidelijk sprake is van spanningen tussen gemeenten en schoolbesturen of tussen de formele regeling en de praktijk van decentraal onderwijsbeleid.

Doorwerking

De minister van OCW bereidt een kabinetsreactie op dit advies voor. Deze reactie zal begin 2018 aan de Tweede Kamer worden verzonden. Op de dag van publicatie heeft de raad het advies in een briefing gepresenteerd aan de Vaste Kamercommissie voor OCW van de Tweede Kamer. Diverse organisaties hebben direct na publicatie attenderingen, soms met een korte reactie, op hun websites geplaatst. Inmiddels vindt het advies zijn weg in het onderwijsveld en in gemeenteland. Het heeft de aandacht van school- en gemeentebesturen. Tijdens de VNG Bestuurdersdag is een sessie aan het advies gewijd. In diverse gemeenten is het advies besproken in het overleg over de lokale educatieve agenda. Ook aan de onderwijskant krijgt het advies aandacht. Zo is het besproken tijdens een ledenvergadering van de Vereniging van vrijescholen. Op 8 februari 2018 heeft de Stichting van het Onderwijs een gemeentelijk onderwijsdebat gehouden.

2.4 Onderwijs en samenleving

Binnen de programmalijn onderwijs en samenleving komt de verhouding tussen onderwijs en samenleving aan de orde. Hoe kan het onderwijs omgaan met de veranderende maatschappelijke wensen en behoeften? Hoe kan de overheid omgaan met het onderwijs?

Advies: *Het bevorderen van gelijke kansen en sociale samenhang*

Aanleiding

Op verzoek van de bewindslieden van OCW heeft de Onderwijsraad een overzicht gemaakt van de belangrijkste adviezen over gelijke kansen en sociale samenhang.

Kern van het advies

Aanbevelingen over dit onderwerp uit eerdere adviezen vallen onder vijf clusters.

- 1) Het vroegtijdig bestrijden van achterstanden. De raad heeft in het verleden gepleit voor een integraal vrijwillig aanbod van hoge kwaliteit voor kinderen vanaf 2,5 jaar. De raad signaleert als belangrijkste knelpunten de matige educatieve/pedagogische kwaliteit en de fragmentatie van het stelsel waar het gaat om financiering, toegankelijkheid en toezicht.
- 2) Selectie en op- en doorstroomkansen. In het Nederlandse onderwijssysteem vindt relatief vroeg een eerste selectie plaats. De raad heeft diverse aanbevelingen gedaan gericht op het verbeteren van op- en doorstroomkansen.
- 3) Het behalen van een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. Met name middelbaar opgeleiden zijn kwetsbaar door hun arbeidsmarktpositie en geringe scholingsdeelname in het kader van een leven lang leren. De raad stelt een aantal maatregelen voor specifiek gericht op een leven lang leren door middelbaar opgeleiden.
- 4) Eindtoetsing. De raad wijst op het belang van eindtoetsing. Het is onwenselijk de wettelijke kaders rondom eindtoetsing in het funderend onderwijs te verruimen.
- 5) Burgerschapsonderwijs. De adviezen van de raad betreffen hier vooral het beter inzichtelijk maken van en het beter verantwoording afleggen over de resultaten van burgerschapsonderwijs.

Doorwerking

Het advies is op een aantal websites besproken, waaronder de sites van de PO-raad en van de Nationale Onderwijsgids.

2.5 Digitalisering

Binnen de programmalijn digitalisering geeft de raad aan hoe het onderwijs kan inspelen op de voortdurende ontwikkeling van informatie- en communicatietechnologie.

Advies: Doordacht digitaal

Aanleiding

De samenleving digitaliseert. Op eigen initiatief adviseert de Onderwijsraad over hoe het onderwijs zich moet verhouden tot digitalisering.

Kern van het advies

De vraag is niet meer óf, maar hoe het onderwijs mee moet gaan met digitalisering. Uitgangspunt is daarbij dat het onderwijs ontwikkelingen op dit gebied niet volgt alleen maar omdat het kan, maar omdat het onderwijs er beter van wordt.

De raad pleit allereerst voor collectieve vormgeving van technische randvoorwaarden. Op deze manier hoeven scholen en ontwikkelaars niet elke keer opnieuw het wiel uit te vinden bij het maken van nieuwe applicaties.

Voor het welslagen van digitalisering is verder vergroting van eigenaarschap in het onderwijsveld essentieel. De raad wijst op de noodzaak van een actievere rol van het onderwijsveld bij het formuleren van de specificaties voor onderwijs toepassingen. Het onderwijsveld dient hier zelf voor te zorgen, maar de overheid heeft wel een activerende rol. Ook verdienen open leer-middelen meer aandacht en ondersteuning. En ten slotte is bevordering van digitale deskundigheid van belang.

Kleinschalige experimenten met digitale toepassingen (pilots) kunnen leiden tot interessante resultaten. Dit kan alleen als docenten en andere betrokkenen op het niveau van de school voldoende faciliteiten (tijd en ondersteuning) krijgen. Dergelijke experimenten kunnen ook leiden tot meer deskundigheid op het gebied van digitalisering.

Doorwerking

Het advies gaf aanleiding tot een aantal artikelen in vooral de gespecialiseerde ict-tijdschriften en leidde tot een aantal uitgebreide online-discussies. Tijdens een algemeen overleg op 31 januari 2018 werd het advies diverse malen aangehaald en spraken Kamerleden hun lof uit over het advies. De ministers gaven aan dat ze bezig waren en zijn met beleid dat in lijn is met aanbevelingen van de raad. Enkele Kamerleden drongen echter aan op meer voortvarendheid.

2.6 Overig

Advies: Vluchtelingen en onderwijs

Aanleiding

Goed onderwijs voor vluchtelingen biedt nog geen garantie voor een geslaagde integratie. Maar goed onderwijs is wel een minimale voorwaarde: wanneer het hieraan ontbreekt, zal er zeker geen sprake zijn van geslaagde integratie. De vluchtelingenproblematiek is nog steeds actueel en vormt voor de raad reden om na te gaan of het onderwijs aan vluchtelingen voldoende basis biedt voor een later leven in de Nederlandse maatschappij.

Kern van het advies

De grote toestroom van vluchtelingen in 2014, 2015 en 2016 vormde een uitdaging voor het onderwijs. In eerste instantie was het onderwijs onvoldoende voorbereid op deze nieuwe situ-

atie, maar de genomen maatregelen hebben geleid tot verbetering van de situatie. Toch blijven er knelpunten bestaan. De toegankelijkheid van het onderwijs voor vluchtelingen en hun kinderen is op sommige punten onvoldoende, de kwaliteit laat te wensen over en de organisatie van onderwijs aan vluchtelingen is niet overal efficiënt.

De raad stelt een aantal maatregelen voor om de toegankelijkheid van het onderwijs aan vluchtelingen te verbeteren, ook bij een snelle toename van de instroom. Verder onderstreept de raad de noodzaak van investeringen in de deskundigheid van leraren en teams en in betere lesmaterialen. Ten slotte pleit de raad voor een hogere prioriteit van onderwijs in het asielbeleid, waarbij een belangrijk doel is dat vluchtelingen zo min mogelijk verhuizen en onderwijs op één plek kunnen volgen. Een goede samenwerking tussen de verschillende partijen draagt daarbij bij aan een efficiëntere organisatie.

Doorwerking

Zowel *NRC* als *Trouw* hebben aandacht besteed aan het advies. Het advies is na publicatie in diverse bijeenkomsten besproken. De weergave van de inhoud van het advies is genuanceerd en gematigd positief. Minister Bussemaker verstuurde op 12 juli een beleidsreactie aan de Tweede Kamer, waarin zij aangeeft dat het aan het volgende kabinet is om te bepalen of, en zo ja op welke facetten verdere intensivering van het beleid noodzakelijk is. Het regeerakkoord van het kabinet-Rutte III bevat een aantal beleidsvoornemens over onderwijs aan vluchtelingen, die in lijn zijn met wat de raad heeft geadviseerd. Toch is het Nederlandse onderwijsstelsel nog steeds niet klaar voor een nieuwe toestroom van vluchtelingen. In een aparte brief (d.d. 17 januari 2018) bracht de Onderwijsraad het advies *Vluchtelingen en onderwijs* dan ook opnieuw onder de aandacht van de nieuwe bewindspersonen.

Advies: Wetsvoorstel modernisering WVO

Aanleiding

De WVO is in 1968 ingevoerd en sindsdien ongeveer 230 keer gewijzigd. Er is een wetsvoorstel modernisering WVO ingediend, waarmee de minister streeft naar een meer heldere en toegankelijke wet. Volgens de memorie van toelichting beoogt het wetsvoorstel geen inhoudelijke wijzigingen.

Kern van het advies

De raad is in het algemeen positief over de voorgestelde herziening van de WVO. Hij betwijfelt wel of de doelstelling van een meer heldere en toegankelijke wet volledig wordt waargemaakt en adviseert om het doel van het wetsvoorstel te beperken tot louter een technische herziening. Verder blijkt dat het wetsvoorstel toch inhoudelijke wijzigingen met zich mee zal brengen. De raad wil dergelijke wijzigingen tot een minimum beperken. Voor Caribisch Nederland wijst de raad op mogelijke onwenselijke inhoudelijke wijzigingen ten gevolge van de nog ontbrekende uitvoeringsregels en beperkte overgangsregels.

Doorwerking

Diverse websites, waaronder de site van VOS/ABB, die van de Nationale Onderwijsgids en die van AVS, hebben een nieuwsbericht gewijd aan het advies. De staatssecretaris zal in de memorie van toelichting bij het uiteindelijke wetsvoorstel ingaan op de punten genoemd in het advies.

Advies: Besluit lerarenregister

Aanleiding

De raad brengt advies uit naar aanleiding van het ontwerp van het Besluit lerarenregister (ontwerpbesluit). Dit ontwerpbesluit stelt nadere regels over de criteria waaraan leraren moeten voldoen om in aanmerking te komen voor periodieke herregistratie (herregistratiecriteria) en de eisen die worden gesteld aan het aanbod aan activiteiten voor bekwaamheidsonderhoud (valideringsregels).

Kern van het advies

De raad heeft zich in eerdere adviezen voorstander betoond van een lerarenregister dat aanzet tot bekwaamheidsonderhoud en waarin alle bevoegde leraren zijn opgenomen. De raad zet echter vraagtekens bij de manier waarop het register volgens het ontwerpbesluit vorm krijgt. Het gevaar dreigt dat bij de voorgenomen structuur en besluitvormingsprocedures rondom het register de aandacht verschuift van daadwerkelijk bekwaamheidsonderhoud naar administratieve handelingen. De raad beveelt aan om voor herregistratie te werken met portfolio's. Het al dan niet honoreren van een portfolio kan gebaseerd zijn op een aantal eenvoudige criteria. Bij de procedure voor herregistratie dient verder een belangrijke rol te zijn weggelegd voor de werkgever.

Een belangrijke zorg van de raad betreft het niet op orde zijn van essentiële randvoorwaarden. Richtinggevende bekwaamheidseisen dienen de grondslag te zijn voor herregistratiecriteria; dergelijke bekwaamheidseisen zijn er nu nog niet. Verder dient het ict-systeem rondom het lerarenregister eenvoudig te zijn en mag dit systeem pas vorm krijgen zodra de herregistratiecriteria en de procedure voor herregistratie zijn bepaald.

Doorwerking

Het advies heeft enige aandacht gekregen in (social) media. De onderwijsministers hebben de Tweede Kamer inmiddels laten weten dat een duidelijke herstart gemaakt zal worden met het lerarenregister en dat de aanbevelingen van de Onderwijsraad daarbij zullen worden meegenomen.

3 Activiteiten van de raad

Ter voorbereiding van de adviezen en ter ondersteuning van de doorwerking van de adviezen hebben er in 2017 verschillende ontmoetingen en activiteiten plaatsgevonden.

Onderstaande tabellen geven een overzicht van alle overige activiteiten van de raad in 2017.

3.1 Activiteiten in het kader van het Huis van het Onderwijs

Onderwijsdialogen

Tijdens de onderwijsdialogen gaat de Onderwijsraad door het hele land in gesprek met mensen uit het werkveld. Leraren en schoolleiders wordt gevraagd mee te denken over hun vak en het onderwijs in Nederland. Deze inzichten gebruikt de raad bij de voorbereiding van de adviezen. Bij de meeste onderwijsdialogen staan de actuele adviezen waaraan de raad werkt centraal. Bij sommige onderwijsdialogen staan recent gepubliceerde adviezen centraal. Dan is het doel van de dialoog niet om input op te halen, maar om doorwerking van een advies te bevorderen. Hieronder een overzicht van de onderwijsdialogen in 2017.

Tabel 3: Onderwijsdialogen

22 maart 2017	Onderwijsdialoog <i>Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd</i> , Heerenveen
18 april 2017	Onderwijsdialoog <i>Doordacht digitaal</i> , Maastricht
10 mei 2017	Schoolleidersdiner, ROC van Amsterdam
1 juni 2017	Diner in het kader van het advies <i>Vluchtelingen en onderwijs</i>

Lunchseminars

De lunchseminars zijn in eerste instantie opgezet om bij te dragen aan de professionalisering van de staf. Tijdens lunchseminars komen vaak onderzoekers aan het woord die een presentatie verzorgen, bijvoorbeeld aan de hand van een onlangs gepubliceerd artikel of proefschrift. Ook medewerkers van het ministerie van Onderwijs en andere betrokkenen worden uitgenodigd. De lunchseminars vinden altijd plaats bij de Onderwijsraad. Hieronder een overzicht van de lunchseminars in 2017.

Tabel 4: Lunchseminars

21 maart	Bastian Ravesteijn	Kan latere selectieleeftijd gezondheidsverschillen tussen arm en rijk verminderen
13 april	Rebecca Moody	Scenario
13 juni	Joppe de Ree en Karen van der Wiel	Een empirische evaluatie van het onderwijsachterstandenbeleid in het primair onderwijs
19 september	Gertie Blaauwendraad	Burgerschap in het onderwijs
17 oktober	Jan-Bart de Vreede	Open leermiddelen
14 november	Jasperina Brouwer	Kleinschalig groepsonderwijs: gunstig voor iedereen?

Masterclasses

De Onderwijsraad organiseert ook masterclasses over ontwikkelingen in het onderwijs en onderwijsonderzoek. Leden van de Onderwijsraad uit verschillende disciplines of andere experts delen hun kennis met de deelnemers.

Tabel 5: Masterclasses

10 februari	Ferry Haan	Excellentiebeleid met resultaat
7 april	Richard Toes	Een geschiedenis: vernieuwingen en het reformatorisch onderwijs
8 september	Marcel Boogers	Regionale samenwerking in het onderwijs
20 oktober	Anton Béguin	Toetsing en examinering
8 december	Marco Snoek	Loopbanen van onderwijsprofessionals

Panelbijeenkomsten

De Onderwijsraad organiseert regelmatig panelbijeenkomsten ter voorbereiding van de adviezen. Bij een panelbijeenkomst wordt er specifieke input opgehaald voor een advies waar de raad op dat moment aan werkt. Een panel bestaat gemiddeld uit twintig deelnemers. Externe deelnemers worden gericht uitgenodigd voor een panelbijeenkomst. Daarnaast is het bij elk advies mogelijk via de website input aan te leveren via een 'denkt u mee' oproep. Als er in plaats van, of aanvullend op de panelbijeenkomsten, bredere input gewenst is, wordt gekozen voor een onderwijsdialoog. Een overzicht van de panelbijeenkomsten in 2017.

Tabel 6: Panelbijeenkomsten

24 februari	<i>Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd</i>
19 mei	<i>Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd</i>
23 juni	<i>Bekostiging van en sturing op kwaliteit in het onderwijs</i>
22 september	<i>Schoolleiders</i>

Tabel 7: Activiteiten raad en staf (interviews, presentaties, deelname bijeenkomsten)

Interviews kranten/radio/tv

31 januari	Henriëtte Maassen van den Brink	Eén vandaag. Advies <i>Maatwerk binnen wettelijke kaders</i> .
21 februari	Henriëtte Maassen van den Brink	Trouw. Advies <i>Vluchtelingen en onderwijs</i> .
23 februari	Henriëtte Maassen van den Brink	Radio-interview Reformatorische Omroep. Advies <i>Vluchtelingen en onderwijs</i> .
29 maart	Martine Braaksma	RTL-nieuws. Interview naar aanleiding van SER-advies over postinitieel leren.
4 mei	Henriëtte Maassen van den Brink	NRC. Advies <i>Doordacht digitaal</i> .
8 mei	Henriëtte Maassen van den Brink	Nederlands Dagblad. Advies <i>Doordacht digitaal</i> .
9 mei	Henriëtte Maassen van den Brink	Ochtendspits (BNR Nieuwsradio). Advies <i>Doordacht digitaal</i> .
9 mei	Henriëtte Maassen van den Brink	Ochtendspits (BNR Nieuwsradio). Advies <i>Doordacht digitaal</i> .
9 mei	Henriëtte Maassen van den Brink	Diverse media via HO Persbureau. Advies <i>Doordacht digitaal</i> .
11 mei	Henriëtte Maassen van den Brink	Aan Tafel (Reformatorische Omroep, radio): Advies <i>Doordacht digitaal</i> .
14 mei	Michiel Leenaars	Lichtstad Live (Studio 040, radio). Advies <i>Doordacht digitaal</i> .
21 juni	Henriëtte Maassen van den Brink	SPAT (onlinemagazine). Advies <i>Doordacht digitaal</i> .
3 juli	Henriëtte Maassen van den Brink	Trouw. Verkenning <i>De leerling centraal?</i>
4 juli	Henriëtte Maassen van den Brink	NRC. Verkenning <i>De leerling centraal?</i>
11 oktober	Henriëtte Maassen van den Brink	Nederlands Dagblad. Advies <i>Besluit lerarenregister</i> .
13 oktober	Henriëtte Maassen van den Brink	Trouw. Advies <i>Besluit lerarenregister</i> .
16 oktober	Regina Stoutjesdijk	De Monitor (KRO/NCRV). Achtergrondgesprek passend onderwijs.
20 november	Henriëtte Maassen van den Brink	Science guide. Toekomstig onderwijsbeleid.

Interviews

1 februari	Henriëtte Maassen van den Brink	Onderwijsinnovatie (kwartaalblad Open Universiteit): invloed technologie op onderwijs.
16 maart	Henriëtte Maassen van den Brink	Libelle: leven lang leren
30 maart	Henriëtte Maassen van den Brink	E-zine <i>Doorleren werkt</i> : reactie op rapport commissie-Sap.
16 juni	Henriëtte Maassen van den Brink	Bijlage Elsevier: Advies <i>Doordacht digitaal</i> .

28 oktober	Marije Boonstra	Bijlage Elsevier: Advies <i>Doordacht digitaal</i> .
20 november	Henriëtte Maassen van den Brink	Edukitchen: maatwerkdiploma.

Presentaties/deelname bijeenkomsten

10 januari	Mirjam Bakker en Marije Boonstra	Presentatie ten behoeve van advies <i>Een ander perspectief op professionele ruimte in het onderwijs</i> . Ministerie van OCW, Den Haag.
23 januari	Henriëtte Maassen van den Brink	Deelname als lid aan de KNAW-commissie Talen in Nederland – Talen voor Nederland.
25 januari	Karin Westerbeek	Presentatie op bijeenkomst NRO in Utrecht.
15 februari	Henriëtte Maassen van den Brink	Lezing over economische aspecten van het onderwijs. Kennisbijeenkomst, Raad van State, Den Haag.
10 maart	Stijn Verbeek	Presentatie advies <i>Vluchtelingen en onderwijs</i> tijdens bijeenkomst Werkgroep vluchtelingen van de Vlaamse onderwijsraad, Brussel.
13 maart	Henriëtte Maassen van den Brink	Deelname als lid aan de KNAW-commissie Talen in Nederland.
21 maart	Regina Stoutjesdijk	Deelname uitwisseling Vlaams Departement Onderwijs en Vorming, NRO, OCW, Fontys Tilburg in het kader van passend onderwijs.
23 maart	Hanneke Wegman	Jurylid deelsessie (kennisatelier) kennismarkt ministerie van OCW, Den Haag.
23 mei	Raymond Kubben	Presentatie advies <i>Internationaliseren met ambitie</i> . Brussel: Vlaamse onderwijsraad.
30 mei	Marije Boonstra	Presentatie ten behoeve van advies <i>Doordacht digitaal</i> . Den Haag: ministerie van OCW.
1 juni	Hanneke Wegman, Martine Braaksma, Karin Westerbeek en Fleur van de Gevel (stagiaire)	Presentatie ten behoeve van notitie <i>Het bevorderen van gelijke onderwijskansen en sociale samenhang. Tien jaar adviezen van de Onderwijsraad</i> . Den Haag: ministerie van OCW.
20 juni	Patrick Cramers	Presentatie vluchtelingenadvies bij Maatschappelijke Alliantie.
21 juni	Marije Boonstra	Presentatie Platform Edu-K (in het kader van advies <i>Doordacht digitaal</i>).
29 juni	Mirjam Bakker, Martine Braaksma,	Presentaties tijdens symposium ORD, Universiteit van Antwerpen.
30 juni	Hein Broekkamp	Presentatie informatiekamer OCW (in het kader van advies <i>Doordacht digitaal</i>).
30 juni	Michiel Leenaars	Deelname rondetafelgesprek over cybersecurity in het Nederlandse onderwijssysteem. Den Haag: ministeries van OCW en van Justitie en Veiligheid.
3 juli	Hein Broekkamp en Michiel Leenaars	Presentatie Kennisnet (in het kader van het advies <i>Doordacht digitaal</i>).

6 juli	Hein Broekkamp	Deelname aan Diner Pensant PO Raad over digitalisering (in het kader van het advies <i>Doordacht digitaal</i>).
25 september	Martine Braaksma	Vakjurylid verkiezing Leraar van het Jaar 2017.
2 oktober	Karin Westerbeek	Presentatie op Symposium Gelijke Kansen in het Onderwijs. Rotterdam: CED-groep.
5 oktober	Marije Boonstra	Presentatie voor executive seminar van SURF (in het kader van het advies <i>Doordacht digitaal</i>).
19 oktober	Martine Braaksma en Karin Westerbeek	Presentatie ten behoeve van verkenning <i>De leerling centraal?</i> . Den Haag: ministerie van OCW.
23 oktober	Raymond Kubben	Presentatie advies <i>Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd</i> . Gemeente Oss.
1 november	Henriëtte Maassen van den Brink	Uitreiking van de NRO-verbindingsprijzen 2017 op het NRO-congres <i>Samen op expeditie</i> .
16 november	Hein Broekkamp	Deelname expertbijeenkomst OCW of leerlingvolgtoetsen, Utrecht (in het kader van oriëntatiefase adviestraject toetsing en examinering).
17 november	Hein Broekkamp	Presentatie adviesvraag op en deelname aan vavo-conferentie Gouda (in het kader van oriëntatiefase adviestraject toetsing en examinering).
17 november	René Kneyber	Presentatie studiebijeenkomst identiteitsorganisaties in het kader van 100 jaar onderwijsvrijheid.
23 november	Hanneke Wegman	Deelname rondetafelgesprek Raad van State over het regeerakkoord. Den Haag: Raad van State.
29 november	Raymond Kubben	Presentatie advies <i>Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd</i> . Vereniging Vrije scholen.
1 december	Hein Broekkamp	Hoorcollege en twee werkcolleges universitaire pabo van UvA (in het kader van oriëntatiefase adviestraject toetsing en examinering)
1 december	Sofyan Mbarki	Presentatie advies <i>Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd</i> , bij VNG Bestuurdersdag
7 december	Regina Stoutjesdijk	Deelname expertpanel leertraject De onderzoekende schoolleider – VO-Academie (in het kader van schoolleidersadvies)

Tabel 8: Werkbezoeken

8 juni	Werkbezoek Basisschool De Oostpoort, Delft (in het kader van advies Schoolleiders)
12 juni	Werkbezoek Corlaer College, Nijkerk (in het kader van advies Schoolleiders)

Tabel 9: Overig

27 januari	Uitreiking onderwijsblogprijs
31 januari	Ontvangst studenten pedagogische wetenschappen, Erasmus Universiteit Leiden
9 februari	Afscheid secretaris-directeur
14 juni	Ontvangst Pabo-studenten Driestar, Gouda
23 juni	Ontvangst UvA-studenten
5 september	Housewarming Onderwijsraad in het Nationaal Archief
14 november	Ontvangst delegatie uit Oekraïne over bekostiging van en rol gemeenten bij onderwijs
14 december	Ontvangst delegatie uit Bangladesh over beroepsonderwijs

4 De raad in de media

De meeste belangstelling in de pers ging dit jaar uit naar het advies *Doordacht digitaal*. Ook de adviezen *Vluchtelingen en onderwijs* en *De leerling centraal?* kregen veel aandacht. In totaal waren er 293 vermeldingen van de Onderwijsraad in de media. Via Twitter volgen steeds meer mensen de publicaties van de raad. Het account @Onderwijsraad heeft ruim 21.000 volgers (in 2016 waren dit er 19.000). De website van de Onderwijsraad is in 2017 bezocht door ruim 123.000 unieke bezoekers.

Tabel 10: Persberichten 2017

23 februari	<i>Onderwijs essentiële schakel in asielbeleid</i>
9 mei	<i>Digitalisering onderwijs heeft dringend impuls nodig</i>
4 juli	<i>Onderwijsraad: maatschappelijk belang van onderwijs weegt het zwaarst</i>
7 september	<i>Traditionele kijk op onderwijsrol gemeente is achterhaald</i>
3 oktober	<i>Beperk modernisering van de WVO tot een louter technische herziening</i>
11 oktober	<i>Onderwijsraad: lerarenregister schiet doel voorbij</i>

Tabel 11: Media-aandacht voor publicaties Onderwijsraad in 2017

	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal	Totaal
Nog te publiceren adviezen		7	1	1	9
Adviezen 2017	25	43	49	32	149
Adviezen 2016	51	8	3	-	62
Adviezen 2015	4	2	-	9	15
Adviezen 2014	5	-	1	-	6
Oudere adviezen	8	7	1	1	17
Overige niet n.a.v. advies	26	3	-	6	35
Totaal	119	70	55	49	293

Tabel 12: Media-aandacht uitgesplitst naar gepubliceerde adviezen in 2017

	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal	Totaal
Besluit lerarenregister	-	-	-	22	22
Wetsvoorstel modernisering WVO	1	-	-	3	4
Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd	1	-	11	1	13
Vluchtelingen en onderwijs	22	2	-	-	24
Van instelling centraal naar leerling centraal	-	-	18	2	20
Het bevorderen van gelijke kansen en sociale samenhang	-	-	6	1	7
Doordacht digitaal	1	41	14	3	59
Totaal adviezen 2017	25	43	49	32	149

Tabel 13: Artikelen staf

Braaksma, M., Bakker, M., Feron, E., & Westerbeek, K. (2017). Onderwijsraad: Maatschappelijk belang van onderwijs weegt het zwaarst. Verkenning over het centraal stellen van de leerling. *Profiel Actueel*, 6, 20-21.

Braaksma, M., Bakker, M., Feron, E., & Westerbeek, K. (2017). De leerling centraal? *Basisschoolmanagement*, 31(6), 4-8.

Verbeek, S. & Westerbeek, K. (2017). Onderwijs essentiële schakel in asielbeleid. Onderwijsraad: MBO moet bestaande beleidsruimte beter benutten. *Profiel*, 2017(3)

Verbeek, S., Kubben, R. & Bakker, M. (2016). De zeven lessen als spiegel. De ontvangst van het advies Kwaliteit in het Hoger Onderwijs. *Thema*, 2016(1), 86-91.

ONDERWIS **raad**

Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag
www.onderwijsraad.nl

